

AKBELEN
ORMANI'nın KATLI,
ŞİRKET YALANLARI,
EMEK-EKOLOJİ
POLİTİKALARI İÇİN
ÖNERİLER RAPORU

6 Ağustos 2023

TİP Emek Bürosu
TİP Kent ve Ekoloji Bürosu
TİP Muğla İl Örgütü

AKBELEN ORMANI'nın KATLİ, ŞİRKET YALANLARI, EMEK-EKOLOJİ POLİTİKALARI İÇİN ÖNERİLER RAPORU

6 Ağustos 2023

Türkiye İşçi Partisi Muğla İl Örgütü, TİP Kent ve Ekoloji Bürosu, TİP Emek Bürosu

Akbelen Ormanı'nı yok edip maden sahasını genişletmek isteyen Yeniköy-Kemerköy Termik Santralleri'nin, 1996 yılında Aydın İdare Mahkemesi tarafından çevreye verdiği zararlar nedeniyle kapatılmasına hükmedildi. Uzun zaman geçmesine rağmen İdare Mahkemesi kararının uygulanmaması sebebiyle 2005 yılında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Türkiye'nin adil yargılanma hakkını ihlal ettiğine karar verdi. Uzun yıllardır süren mücadele, hukuki olarak 1996 yılında kazanılmış olmasına rağmen dava hükümleri o dönemki Bakanlar Kurulu kararıyla uygulanmadı. 2020 yılında yeniden İkizköylüler tarafından başlatılan hukuk mücadelesi, 2021 yılından bu yana çadır nöbeti ile devam ediyor. Şimdi artık tüm yurttaki ve uluslararası her alanda bu davaya sahip çıkma iradesi yükseliyor. Türkiye İşçi Partisi Muğla İl Örgütü, TİP Kent ve Ekoloji Bürosu ve TİP Emek Bürosu ile hazırladığımız Akbelen Ormanı'na dönük saldırı, YK Enerji'nin bu saldırının altlığını hazırlamaya çalıştığı yanlış veriler ve manipülasyonları, emek ve ekoloji politikalarına dönük önerilerimizi içeren bu raporumuzla, Akbelen'deki ve tüm yurttaki emek-ekoloji mücadelesine katkı sunmayı amaçlamaktayız.

#AkbeleneSahipÇık

#HerYerAkbelenHerYerDireniş

SÜREÇ ve ARKA PLAN

Yeniköy Termik Santrali 1986, Kemerköy Termik Santrali 1993 yıllarında devreye alınan linyit kömürü kullanılan termik santrallerdir. Bu santraller 23.12.2014 tarihinde özelleştirme yoluyla Limak Holding ve İC İçtaş Holding eşit ortaklığı olan Yeniköy Kemerköy Elektrik Üretim ve Ticaret A.Ş.'ye (YK Enerji) devredilmişlerdir.

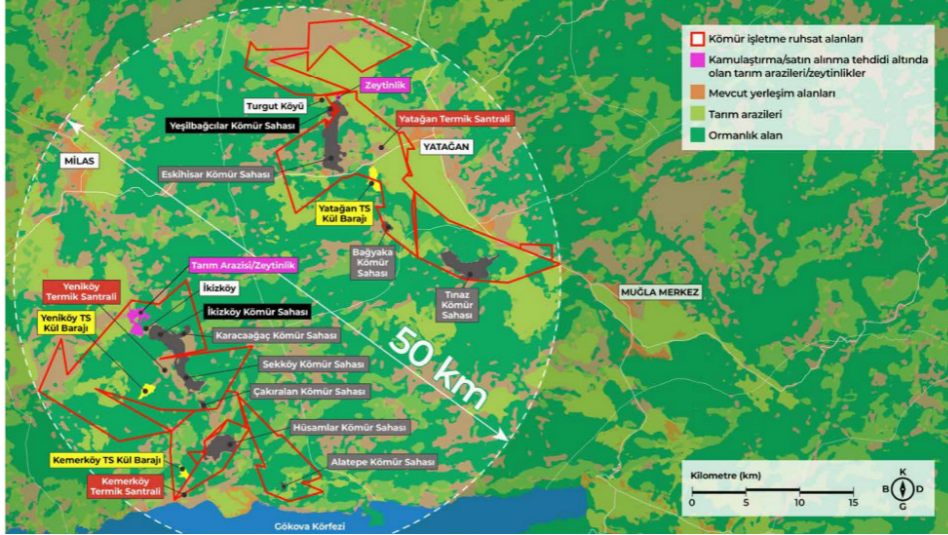
1996 yılında Aydın İdare Mahkemesi Yeniköy, Kemerköy ve Yatağan Santralleri'nin çevreye verdikleri zararlar nedeniyle kapatılması gerektiğine karar vermiştir. 2005 yılında AİHM, Okyay ve Diğerleri/Türkiye davasında santrallerin kapatılması yönündeki idare mahkemesi kararlarının uygulanmaması nedeniyle Türkiye'nin adil yargılanma hakkını ihlal ettiğine karar vermiştir.

1980'lerde Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) yapılmadan inşa edilmiş ve işletmeye alınmış; 2014 yılındaki özelleştirme ile santrallere 2063 yılına kadar tanınan 49 yıllık ek işletme süresi için de ÇED süreci işletilmemiş santraller hakkında İkizköylüler 1996 yılından beri uygulanmayan kapatma kararına dair Avrupa Konseyi'ne başvuru yapmıştır.¹

YK Enerji'nin özelleştirme ile devraldığı maden işletme ruhsatı sahası içinde; ormanlık alan, yerleşim yerleri (köyler), arkeolojik alanlar, zeytinlikler ve tarım arazileri bulunmaktadır. YK Enerji, Ta-

¹ <https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/ikizkoyluler-akbelen-ormani-icin-avrupa-konseyine-basvurdu-2015613>

rım ve Orman Bakanlığı'ndan aldıkları orman tahsis ve açık madencilik izni ile halihazırdaki "kömür havza"sının kuzey ucundaki 740 dönümlük Akbelen Ormanı'na doğru maden çukurunu genişletmek istemektedir.² Milas'taki kömür ocakları işletme ruhsat sahaları içerisinde 29 köy bulunuyor. Şu ana kadar yaklaşık 23000 hektarlık ruhsat sahası içinde 3400 hektarlık alan termik santraller ve kömür ocakları tarafından yok edilmiştir. Bu alanda kalan köylerden 3'ü tamamen, 8'i ise kısmen yok edilmiştir.³

Şekil 1: Kömürün Ötesinde Milas Sentez Raporu (2023), Climate Action Network, KARDOK, Milas Kent Konseyi, 350.org

İkizköylüler, Muğla, Milas'ta kömür madencilğine karşı Akbelen Ormanı'nı ve yaşam alanlarını korumak için yıllardır direnmektedir.

Kasım 2020 tarihinde Tarım ve Orman Bakanlığı'ndan alınan orman tahsisi ile açık maden işletme izninin iptali için İkizköylüler dava açtılar. Dava sürerken Nisan 2021 ve Temmuz 2021 tarihlerinde ormana ağaç kesimi için saldırıda bulunuldu. Son saldırıda 30 ağaç kesilmesine rağmen kesim durduruldu ve Akbelen'de çadırılı bir nöbet başlatma kararı alındı. Ağustos 2021'de, Türkiye'de ve dünyada büyük orman yangınları ile boğuşulan bir dönemde, YK Enerji yine ağaç kesimine yeltendi ve 105 ağaç köylüler yetişinceye kadar kesildi. Devam eden hukuki süreçte mahkeme yürütmeyi durdurma kararı verdi ve YK Enerji'nin mahkeme devam ederken "ağaç kesmesinin geri dönülemez zararlar" oluşturduğu gerekçesi ile uygulamanın hukuka aykırı olduğunu tescilledi.

Mahkemede 1. bilirkişi heyeti raporu İkizköy Çevre Komitesi'nin lehine karar vermişken, YK Enerji, nin itirazı üzerine mahkeme yeniden bilirkişi keşfine kararı verdi. 2. Bilirkişi keşfinde köylülerin avukatına hakaret edilmesi üzerine keşif yapılamadı ve bilirkişi heyetinin iptali istendi. Kasım 2022'de, 3. bilirkişi heyeti "kamu yararı için orman kesilebilir" gibi skandal bir kararı verdi ve Yürütmeyi Durdurma kararı kaldırıldı.⁴ Bunun üzerine nöbet alanında diken üstünde bir bekleyiş başladı.

24 Temmuz 2023 tarihinde ise sabaha karşı jandarma eşliğinde, İkizköylüler'in destek istemesini engellemek için sinyal kesici "jammer"larla geldiler. Gün içinde Akbelen'den haber alıp desteğe gitmek isteyenleri engellemek için yolları kestiler. An be an destek arttı, Akbelen'de YK Enerji için Orman Genel Müdürlüğü'nün kestiği ağaçlar yurt gündemine girdi. Alanda sürekli biber gazı, TOMA ile tazyikli su ile jandarma müdahalesi ve gözaltılar oldu. İkizköylüler ve yaşam savunucuları ağaçları kestirmemek için ağaçlara sarıldı, zorla koparıldılar. Akbelen'de direniş, ormanına, toprağına sahip çıkma iradesi hala sürüyor.

YK ENERJİ'NİN YÜRÜTTÜĞÜ YALAN PROPAGANDASI ve GERÇEKLER

² Grafiğini Yasemin Sayıbaş Akyüz'ün hazırladığı görsel Kömürün Ötesinde Milas Sentez Raporu (2023)'ndan alınmıştır.

³ <https://ekoljibirligi.org/muglada-komur-icin-yok-edilen-koyler-belgeseli/>

⁴ <https://www.iklimhaber.org/akbelende-skandal-bilirkişi-raporu-ormanda-madencilik-yapilabilir/>

YK Enerji'nin emek gaspı, doğanın talanı, kamunun zarara uğratılması suçlarını pek çok koldan yalan ve manipülasyonla propaganda ettiğini görüyoruz. Bunları biraz açmak istiyoruz.

Öncelikle "yeşil boyama" diye dilimize çevirilen *greenwashing* yöntemini, doğaya ve iklime zarar veren pek çok şirketin kullandığını, bunun için işlevli aygıtları bulmakta zorlanmadıklarını biliyoruz. En yakın örnek, LİMAK Holding Yönetim Kurulu Başkanı Ebru Özdemir'in WWF Mütevelli Heyeti'nde olduğunun basına yansımaları oldu. Aynı zamanda WWF kurucu tüzel kişiliğin Garanti Bankası olduğu ve seçilmiş Mütevelli Heyeti'nde Eczacıbaşı Holding, Koç Holding gibi başka şirketlerden de kişilerin olduğunu not ederek devam edelim.⁵

Limak, 2014 yılında BM Global Compact programına gönderdiği mektupla, sürdürülebilir bir kurumsallık için çevreyle ilgili konularda sorumlu davranmak, çevreyi tehdit eden yatırımlarda gerekli tüm önlemleri yıkıma yol açmayacak şekilde almak gibi taahhütlerde bulundu. Ekim 2023'de bu taahhütle ilgili yeniden değerlendirileceği UN Global Compact sitesinde yer almakta.⁶

2016 yılında Boğaziçi Üniversitesi-Massachusetts Teknoloji Enstitüsü (MIT) arasında ortak projeler yapılması projesini fonlayan Limak Vakfı'nın desteklediği 3 projenin 2sinin iklim krizine dair olduğu görülmekte.⁷

Yine Limak Holding'in sürdürülebilirlik raporundan Deniz Temiz Derneği'ne üye olduğu anlaşılmakta. Mısır'da gerçekleşen COP27 kapsamında 11 Kasım 2022'de EBRD organizatörlüğünde sürdürülebilir kalkınma ve enerji sektörünün karbondan arındırılması başlığında Limak Yönetim Kurulu Başkanı Ebru Özdemir konuşmacı oldu.⁸

2023'te AKP'li cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Birleşik Arap Emirlikleri'ne resmi ziyareti kapsamında Limak Holding Alpha Dhabi Holding ile mutabakat imzaladı. Yaptıkları iş anlaşmasına "sürdürülebilirlik", "deprem sonrası dayanışma" gibi ön adlar koydular, ancak kâr sonuçlarını gizlemediler.⁹

LİMAK Holding ve İC İçtaş'ın yarı yarıya ortak olduğu YK Enerji, Akbelen Ormanı'nı 24 Temmuz'da sabaha karşı bir jandarma operasyonu ile yok etmeye geldiklerinde karşılaştıkları tüm yurttaki tepkiye bir basın açıklaması ile yanıt verdiler. Bu açıklama, maddi hatalar ve manipülasyonlarla halkı yanıltmayı amaçlamakta.

İkizköy Çevre Komitesi bu yalanlara tek tek yanıt verdi.¹⁰

Akbelen Ormanı'ndaki yıkım devam ederken YK Enerji, Basın İlan Kurumu'na bağlı tüm basılı gazetelere YK Enerji adına değil, çalışan işçinin ağzından yazılmış bir mektupla ilan vermiştir. YK Enerji ve maden sendikası TES-İŞ'in üst üste yaptığı "maden de bizim, orman da bizim" gibi açıklamalarda yok edilen Akbelen Ormanı istihdam sorununun arkasına gizlenmiştir.

YK Enerji, çalışma hakkını savunma kisvesi altında; insanın, doğanın, canlı ve cansız tüm varlıkların haklar bütünlüğünü dikkate almayan bu yaklaşım nedeniyle, Akbelen Ormanı'nı korumak için nöbet tutan köylüler ve yaşam savunucularını YK Enerji işçileri ile karşı karşıya getirmeye çalışmaktadır. YK Enerji'nin esas amacı, ekolojik yıkımda, doğa ve emek sömürsündeki payının geri planda kalması, hatta hiç görünmemesidir. Oysa madende ve termik santralde çalışan emekçinin de temiz ve sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı ihlal edilmektedir.

Kömür ve kömürle çalışan termik santrallerin bugün iklim değişikliğinin en önemli sebebi olduğu bilinmektedir. İklim değişikliği etkilerinin esas olarak yoksulları orantısız biçimde etkilediği tespit edilmektedir.

Kaz Dağları'nın Kanadalı Alamos Gold'a verilmesi sürecinde Çanakkale Valisi olan Orhan Tavlı, şimdi

5 <https://www.diken.com.tr/wwf-turkiye-ebru-ozdemiri-mutevelli-heyeti-uyeliginden-resmi-olarak-cikardi/>

6 <https://www.globalcompactturkiye.org/iklim-hedefi-hizlandirma/>

7 <https://tto.boun.edu.tr/tr/content/bogazici-universitesi-limak-vakfi-destegiyle-3-yeni-projeyle-misti-cekirdek-fonunda>

8 <https://www.ebrd.com/news/video/watch-cop-27-sustainable-finance-in-turkiye-successful-cases-challenges-and-opportunities.html>

9 <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/limak-ve-baeli-alpha-dhabi-anlasma-imzaladi-42301999>

10 <https://ikizkoydireniyor.net/ictas-limak-ortakligi-yk-enerjinin-basin-aciklamasina-yanitimizdir/>

Muğla Valisi olarak yine karşımızdadır. 27 Temmuz 2023 tarihinde tesis çevresindeki köy muhtarları ile toplantı yapan Muğla Valisi, Akbelen'deki yaşam savunucularını dışarıdan gelenler ve "provokatörler" olarak fişlemek istemiştir. On yıllardır her yerde "dış mihrak" korkusu gören iktidarın ve temsilcilerinin, arkasına sıralandığı şirketlerin nerelerden finansman bulduğuna bakması gerekir.

Muğla Valisi Orhan Tavlı 31 Temmuz 2023 tarihinde şu açıklamayı yapmıştır:

*"İlimiz Milas ilçesinde bulunan, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nden alınmış ruhsat; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'ndan ÇED belgesi, mevzuat gereği alınması gereken diğer kurum görüşleri doğrultusunda, Yeniköy-Kemerköy Termik santralleri için şirketin uhdesinde bulunan sahaya elektrik üretiminde kullanılmak üzere ilave kömür madeni işletme izni verilmiştir. Bu kapsamda yapılması gereken işlemler için 24 Temmuz 2023'te Orman Genel Müdürlüğü tarafından başlatılan çalışmalar bugün itibariyle sona ermiştir. Bu işlemten sonra, maden çıkacak sahalar tıpkı diğer maden sahalarında olduğu gibi izin sahibi tarafından rehabilitasyon projesine uygun olarak rehabilite edilecek ve mevcut alanda benzer özelliklerde 130 bin fidan dikimi gerçekleştirilecektir."*¹¹

Muğla Valisi Orhan Tavlı'nın önceki görev yeri olan Çanakkale Kirazlı'daki Alamos Gold'a verilen maden sahasında sıyrılmamış topraktan orman kendini yenilemeye çalışmakta, ancak sıyrılmış olan toprakta rehabilitasyon gerekliliği belirtilmektedir. Kazdağları Kirazlı'daki mücadelenin üzerinden 4 yıl geçmiş, İstanbul milletvekili Sera Kadıgil'in 1.11.2021 ve 26.07.2022 tarihlerinde sunduğu soru önergelerine Bakanlık tarafından verilen yanıtta hala Kirazlı'daki rehabilitasyonun başlamadığı anlaşılmaktadır.¹²

Yeniköy-Kemerköy Termik Santralini besleyen maden sahasında kömür çıkarılmış ve boşaltılmış alanın bugüne kadar kaç hektarında rehabilitasyon yapıldığı ise henüz yanıtlanmamıştır.

Yok edilen bir ekosistemdir. Fidan dikerek yüzlerce yılda oluşmuş olan ekosistemin geri getirileceğini söylemek halkı yanıltmak demektir. YK Enerji'nin yaptığı açıklamada Akbelen Ormanı'nın %93'ünün kesime tabi ekonomik fonksiyonlu plantasyon (ağaçlandırma) alanı olarak tanımlandığı belirtilmektedir. Türkiye Ormanlılar Derneği yaptığı açıklamada "Muğla Valiliği'nin Akbelen Ormanı'na 130 bin ağaç dikileceği açıklamasına ilişkin "Elinizde hazır karbon yutakları görevi gören 60-70-80-90 yaşındaki ağaçlar varken bunun yerine 'Ben kestiğim miktar kadar dikeceğim' demek aklımızla alay etmektir. İki katı dediğine göre 65 bin adet ağacın kesildiği anlaşılmaktadır." denilmiştir.¹³

Gazeteci Yusuf Yavuz'un haberine göre, Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nün 2020 yılı faaliyetleriyle ilgili yapılan Sayıştay denetiminde, "Yıllar itibariyle Genel Müdürlük tarafından tahsil edilen çevre ile uyum bedellerinin, maden sahalarında yapılacak rehabilitasyon çalışmalarının maliyetini karşılayacak tutarda olmadığı" tespitine yer verilmiştir.¹⁴ Paris İklim Anlaşması'nı imzalanmasının ardından adını Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yapan bakanlık yetkilileri, imzalanan anlaşmanın gerekliliklerini yerine getirmemektedir.

2021 yılında Glasgow'daki Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Taraflar Toplantısı'nda (COP26) Türkiye'nin de imzaladığı "Glasgow Liderlerinin Orman ve Arazi Kullanımı Bildirgesi"ne uyulmamakta, madenler için orman tahsisleri yapılmakta ve ormanlar yok edilmektedir. Gazeteci Yusuf Yavuz'un OGM verilerine dayandırdığı haberinde "2012-2022 arasında yalnızca madencilik için verilen toplam 61.988 adet orman izni kapsamında 109.884 hektarlık orman arazisi tahsis edildi. Bu oran, son 20 yılda yaşanan orman yangınlarında ortaya çıkan orman kaybindan daha fazla." denilmektedir.

Akbelen ormanı ile ilgili açılan çeşitli davalarda 3 farklı bilirkişi heyetinin incelemeleri sonucu söz konusu süreçlerde yargısal bir engel kalmamıştır söylemi tamamıyla yanlıştır ve bilinçli olarak halkı

11 <https://www.milliyet.com.tr/gundem/mugla-valiligi-acikladi-akbelen-ormanina-130-bin-fidan-dikilecek-6983603>

12 TİP İstanbul Milletvekili Sera Kadıgil'in 27. Dönem Milletvekili sayfasından önerge ve yanıtına ulaşılabilir.

13 <https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/turkiye-ormanlilar-dernegi-baskani-akbelende-65-bin-agacin-kesildigi-anlasiliyor-2104338>

14 <https://yusufyavuzhaber2022.wordpress.com/2023/07/30/ormanlarda-gorulmeyen-yangin/>

yanılmak için kurulmuştur. 1. Bilirkişi raporu Akbelen Ormanı'nın korunması lehinedir. 2. bilirkişi heyeti, keşif sırasında köylülerin avukatlarına hakaret edilmesi üzerine, heyetin iptali başvurusu nedeniyle görevini tamamlayamamış, 3. bilirkişi heyetinden "ormanın maden için kesilmesi uygundur" görüşü çıkmıştır.

Sonuç olarak, tüm dünyada pek çok mega projenin genetiğini araştıran çalışmaların vardığı sonuçlardan bir tanesi, rakamlar ve istatistiklerle proje sebebiyle oluşacak zararın azımsatılmasına dönük manipülasyonların olduğudur. Hakikat, orman varlığımızın azalması, bölgedeki akciğere bağlı hastalıkların artması, köylerin boşaltılması ve yerinden edilmelerin olması, tarımın ve zeytinciliğin zarar görmesi, havanın, suyun kirlenmesidir.

EMEK ve EKOLOJİ MÜCADELESİ: BİR ARADAYIZ!

Akbelen Ormanı'nın yok olmasını engellemeye çalışanlar hakkında sistemli bir karalama kampanyası maden şirketi tarafından çeşitli araçlar kullanılarak yürütülmüştür. İşçiler adına konuşan kimi örgütler Akbelen Ormanı'nı koruyanları *'bölge dışından bir grup', 'kömür çıkarılmasın, santraller kapatılsın' diyerek işçileri işsiz bırakmaya çalışan alın teri üzerinden şov yapan Vatanimize, milletimize, işimize, aşımıza, santrallere göz diken bir grup'* olarak tanımlamışlardır. YK Enerji'nin de iddiası odur ki 3100 çalışanı ile kendisi bölgenin en büyük ve en iyi işverenidir. YK Enerji, protestolar sebebiyle termik santraller ve ona kömür sağlayan madenler kapatılırsa yöre insanlarının işsizlik ve açlık tehlikesi ile karşı karşıya kalacaklarını propaganda etmektedir.

Öncelikle belirtmek isteriz ki, YK Enerji'nin içerisinde bulunduğu sektörlerin toplamı bile Muğla ilinde en fazla istihdamı sağlayan ilk beş sektör arasına girememektedir. "İyi bir işveren" olduğuna dair kendilerine dair yaptıkları 'olumlama' ise sahadan gelen verilerle epey çelişkilidir.

Şubat 2022 tarihinde, TES-İŞ Sendikası'na üye olan YK Enerji işçilerinin ek zam talep ettiklerini ve yeniden kamulaştırmayı tartıştıklarını görmekteyiz. YK Enerji, sendikalı bir iş yeri olmasına rağmen çalışanlar ücretlerinin yetersizliğini ve hayat pahalılığına yetişemediklerini ifade etmektedirler.

YK Enerji santrallerinde, "iyi" bir işyeri olmanın gereklerinden biri olan işçi sağlığı ve iş güvenliği (İSİG) başlığında da ciddi sorunlar mevcuttur. Yeniköy Termik Santralinde 12.03.2023 tarihinde Emrah Soyol adlı işçi hayatını kaybetmiştir. Ölümlü bir iş kazasının yaşandığı bir işyerinde güvenli bir çalışma ortamının sağlanamadığı ortadadır. Ayrıca termik santralde çalışan işçiler kömür tozunun yol açtığı astım ve benzeri meslek hastalıklarına dair şikayetlerinin olduğunu ifade etmektedirler.

YK Enerji'nin işçi hakları ile ilgili diğer bir ihlali ise kendi çatısı altında çalıştırdığı taşeron işçilerin haklarının ödememesidir.

YK Enerji Kemerköy Termik Santralinin 3. ünitesinin renovasyonunu yüklenici firma aracılığı ile taşeron firma Garanti Koza'ya vermiştir. Nisan ve Mayıs aylarından itibaren bu işçilerin maaşları geç ve düzensiz ödenmeye başlanmıştır. İşçiler alacaklarının ödenmesi için termik santral içerisinde grev yapmışlar, bu grevin ardından 15 gün izne gönderilen Garanti Koza işçilerine 5 Temmuz'da işbaşı yapın denilmiştir. Ancak alacaklarını alamamış olan işçiler 5 Temmuz'dan itibaren işyerine geldikleri halde iş başı yaptırılmamışlardır. Geçtiğimiz hafta işten çıkarıldıkları kendilerine bildirilmiştir. Ancak işten çıkış tarihi olarak gerçek tarih değil 10 Temmuz tarihi önerilmiş, işyerinde geçen sürenin ücretinin ödenmesinden kaçınılmaya çalışılmıştır. Geçen aylardan eksik ödenmiş olan maaşlar da ödenmemiştir.

Her fırsatta sosyal sorumluluktan bahseden YK Enerji'yi öncelikle kendi sorumluluğu altında olan ve kendi işini yapan 536 işçinin ücret ve haklarını tam olarak ödemeye davet ediyoruz. İşini yapan işçinin parasını ödemekten kaçan YK Enerji için, açtığı madenlerin sorumluluğunu alıp yarattığı zararı gidereceği iddiası tek kelimeyle trajikomiktir.

Bu işyerinde örgütlü bulunan işçi örgütlerinin şirket çıkarları söz konusu olduğunda, şirket lehine sınır tanımaz bir saldırganlık içinde olması, ancak aynı işyerinde haksızlığa uğrayan 536 işçinin hak-

larını aramak konusunda koltuklarından kalkma zahmetine girmemesi, işçi sendikasının tarafını ve ciddiyetini göstermektedir.

İşçilerin haklarını savunmak üzere buldukları mevkileri kaybetme korkusuyla, pozisyonlarını kullanan kimi sendika temsilcileri, işçileri de baskı altına alarak, şirketin insan kaynakları ve halkla ilişkiler birimi gibi işlev görmektedirler.

Madenler ve termik santraller kapatılırsa buralarda çalışan işçiler işsiz kalacak söylemi, YK Enerji'nin kullandığı işçi ve köylüyü ekmeği için karşı karşıya getirmeye çalışan söylemdir. Oysa ki, madenlerde ve termik santrallerde çalışan işçiler için güvenli bir gelecek sağlanabilir.

Yaşadığımız bölge bin yıllardır dünyanın ticari değeri en yüksek zeytin, zeytinyağı, üzüm, pamuk, incir gibi tarım ürünlerini üretmektedir. Ancak bu toprakların köylüleri yer üstünün olağanüstü verimliliğinden giderek daha az pay almaktadır. Yerli halk; yanlış tarım, çok uluslu şirketler, ticaret, çevre ve gıda politikaları sonucu geçimlerini tarımdan sağlayamamaktadırlar. Madenlerin ve termik santrallerin işçileri haline gelmektedirler. Termik santraller ve madenlerse halkın yaşam alanını yaşanılmaz ve tarımdan geçim sağlanamaz hale getirmektedir.

Dünyanın her yerinde tartışıldığı gibi ülkemizde ve Milas'ta aynı soruyu soralım: termik santrallerin ve kömür madenlerinin kapatılması, işçilerin işsiz kalmaması ve mağdur edilmemesi mümkün müdür?

Evet. Sistem içinde bile böyle bir geçisin imkanları mevcuttur. Örneğin İspanya'da 2018 yılında 12 termik santral kapatılmıştır. Bu alanda istihdam edilen 3300 işçinin yeniden istihdamı için, yaşadıkları bölgeye göre çözümler geliştirilmesi hükümet ve şirketler tarafından garanti altına alınmıştır. Bu çözümler arasında öncelikle santrallerin sökülmesi ve restorasyonu ile ilgili işlerde öncelikli istihdam, kendi şirket grupları içerisinde iş değişikliği yoluyla istihdam gibi öneriler vardır. Kömür madenlerinin kapatılması konusunda ise Ekim 2018 tarihinde İspanyol Hükümeti ve sendikalar, Plan Del Carbón olarak anılan, maden bölgelerine 250 milyon avruluk (283,65 milyon dolar) yatırım yapılmasını içeren bir anlaşma yaptılar. Bu plan çok büyük oranda bu sektörlerde örgütlü olan sendikaların mücadelesinin bir sonucu olarak ortaya çıktı. Plan dahilinde, erken emeklilik, ekolojik restorasyon çalışmalarında öncelikli yeniden istihdam ve 'yeşil endüstriler' için eğitim programları bulunmakta. 48 yaş üstündeki madencilere, kömür madenciliği sosyal güvenlik fonuna 25 yıl katkıda bulunanlara ve etkilenen bir şirkette 20 yıl çalışanlara erken emeklilik hakkı tanındı. Bu, madencilerin yaklaşık %60'ı için geçerliydi, diğerlerine ise çalıştıkları her yıl için 10.000 Euro (yaklaşık 11.070 \$) ve 35 günlük tazminatları ödendi.

Bütün bu düzenlemeler gezegenin geleceği açısından yeterince acil önlemler olmamakla birlikte önemli gelişmeler olarak kayda geçti.

Hem gezegenin geleceği hem de emekçiler açısından çok daha ileri adımlar atılması gerekmektedir. Kamu kaynaklarının, şirketlerin vergi afları gibi nereye gittiği belli olmayan teşvikler olarak kullanılması yerine doğanın ve emekçilerin hakkının verilmesi için kullanılması elzemdir. Hem yerel hem de uluslararası mahkeme tarafından, insan ve doğaya zararı tespit edildiği için kapatılması hükmü verilmiş termik santraller ve tasfiye edilecek madenler için bu kararlar acilen uygulanmalıdır. Söz konusu bölgelerin yapılarını göz önüne alan yeni istihdam biçimleri hayata geçirilmelidir. Temel olarak madenciler ve termik santrallerde çalışan işçiler için kademeli erken emeklilik haklarının tanınması (belirli yıl, yaş ve prim günü doldurmuş işçilerin doğrudan erken emekliliklerinin verilmesi, madencilerin emeklilik şartlarının düzeltilmesi.¹⁵) sağlanmalıdır.

Yeniden istihdam edilmek isteyen işçiler için öncelikli istihdam kategorisi yaratılmalı, maden ve santrallerin restorasyonu bu istihdam alanlarından birincisi olmalıdır.

15 Yeraltı madenlerinde çok ağır şartlarda çalışanlar işçiler, 2022 Ocak ayında asgari ücret artışının hemen ardından emeklilik şartlarının iyileştirilmesi için eylem yaptılar. Çalışırken zamlı 8500 TL aylık ücret alan maden işçileri bir ay sonra emekli olduklarında 2500-3500 TL sınırında emekli aylığı almaya başlıyorlardı. Bu durum emekli madencileri hayatta kalacak bir para kazanmak için tekrar madene inmeye, kaçak maden sahalarında çalışmaya zorlamaktadır. Dünyanın en ağır ve tehlikeli işini yapan işçilerin emeklilik şartlarının, çalışma şartları ile dengeli olması dünyanın her yerinde bir kuraldır.

Emekli olmayan ve yeniden başka alanda istihdamı tercih eden işçiler için mevcut ücretlerinin ödenecek yeniden eğitim ve iş arama süreçleri desteklenmelidir.

Tarıma ve tarımla ilintili işlere dönmek isteyenlere kamu desteği sağlanmalıdır. Tarım ürünlerinin işlenmesi için kamu yatırımı yapılmalı, tarımsal ürünlere alım garantisi sağlanmalıdır.

Ormanların korunması ve sürdürülmesini desteklemek amacıyla, orman köylülüğü konusunda istihdam alanı açılmalı, termik santral ve madenlerde çalışıp talep eden işçilerin buralarda öncelikli istihdamı sağlanmalıdır.

Bütün bu önerileri hayata geçirmek için gerekli kaynak mevcuttur.

SONUÇ YERİNE

Türkiye'nin en kirli 3. ve 6. Sıradaki termik santralleri olan Yeniköy ve Kemerköy Santralleri'nin Danıştay ve AİHM kararları doğrultusunda kapatılmasını talep ederken, bu bölgede çalışanları ve yaşayanların en yoğun biçimde etkileneceğini biliyoruz. Bunu göz önüne alarak,

Türkiye'nin Paris İklim Anlaşması'nı imzaladıktan sonra verdiği taahhütlerle ilgili girişimler bir an önce başlamalıdır.

Fosil yakıtlardan çıkış için tarih belirlenmeli ve tutarlı bir çıkış planlaması yapılmalıdır.

Kazanımların hakkaniyetli ve kapsayıcı bir şekilde dağıtıldığı, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün de kabul ettiği artırılmış ekonomik ve politik güçlendirme sağlanmalıdır.

İyileştirilmiş sağlık ve esenlik, şoklara ve afetlere karşı dayanıklılık gözetilmelidir.

Beceri geliştirme ve istihdam imkanlarına erişim yoluyla en kırılgan durumda olanlara yarar sağlayacak çalışmalar öncelenmelidir.

Boşalan maden alanları derhal rehabilitasyon sürecine sokulmalıdır.

Hala içinde yaşam alanı olan maden ruhsatları derhal iptal edilmelidir.

Maden için verilen orman tahsis izinleri derhal iptal edilmelidir.

Çalışanların ve bölge halkının termik santrallerden doğan tüm sağlık sorunlarının masrafları karşılanmalıdır.

Fosil yakıtlardan çıkarken bölgenin geçireceği dönüşüme yerel halkın katkı koyabileceği demokratik zeminler oluşturulmalıdır.

Şimdiye kadar Termik Santraller nedeniyle bozulan yaşam alanları kaynaklı 3 köy tamamen, 8 köy ise kısmen yok olmuştur. Bu köylerden göç etmek zorunda kalan yerel halkın maddi manevi zararları hakkaniyetli şekilde karşılanmalıdır.

Bizler Muğla'dan, Milas'tan sesleniyoruz. İzmir'den, Aydın'dan, Adana'dan, İstanbul'dan, İspanya'dan sesleniyoruz. Orman varlıklarımızı, zeytinliklerimizi korumak bir vatandaşlık görevidir. Doğaya, yerel halka, emekçilere ve gezegene karşı suç işliyorsunuz. Dünyamız BM Genel Sekreterinin son açıklamasıyla, küresel ısınma değil artık küresel kaynama çağındadır. Adına Dünya dediğimiz yuvamızda yangın neredeyse, oraya su dökmek görevimizdir.¹⁶

16 <https://www.bbc.com/turkce/articles/cv2xv5wj2g7o>

